

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Ҷумъабой Зарифӣ дар мавзӯи “Биоморфология ва таркиби сенопопулятсияи *Inula macrophylla* Kar. Et. Kir. дар шароити гуногуни экологии Тоҷикистони Ҷанубӣ”, ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои биология аз рӯйи ихтисоси 03.02.01 –ботаника пешниҳод карда шудааст.

Омӯзиши популятсияҳои растаниҳо барои муайян намудани механизмҳои мутобикшавии аломатҳои морфологии намудҳо дар ҷамъаи гуногуни растаниҳо имконият медиҳад, ки дараҷаи устувории онҳо дар шароити табиӣ баҳогузори карда шуда, захираҳои табиӣ онҳо оқилона истифода бурда шавад.

Аз ин лиҳоз кори диссертатсионӣ иҷрошуда ба мубрамияти чунин таҳқиқот ба намудҳои алокаманд аст, ки сифатҳои арзишноки ҳоҷатӣ доранд. Яке аз чунин растаниҳо ҷоқалаи калонбарг (*Inula macrophylla* Kar. et Kir.), мебошад, ки дар ҷамъаи гуногуни набототи Тоҷикистон васеъ паҳн гаштаасту аломатҳои пурқимати доругӣ ва ҳӯроки чорворо дорад. Аз ҳамин сабаб, зарурияти омӯختани биологияи намуд ва механизми мутобикшавии он дар сатҳи гуногуни инкишофёбиаш дар шароити гуногуни экологии Тоҷикистон хеле муҳим аст.

Бинобар ин мақсади таҳқиқот ин: маълум намудани давраҳо ва инкишофи поливариантии фардҳо вобаста аз шароити гуногуни экологӣ дар онтогенез, таркиби сенопопулятсия мебошад. Муайян намудани вобастагии ҳосилнокии ҷоқлаи калонбарг аз шароити сабзишаш, типӣ биоморфӣ ва сохтори сенопопулятсия.

Вазифаҳои таҳқиқот:

1. Муайян намудани давраҳои онтогенез, шаклҳои инкишофи биоморфҳои гуногуни *I. macrophylla* дар шароити гуногуни ташаккулёбии он.

2. Муайян намудани аломатҳои пояҳои инкишофёбанда, ритми инкишофи пояи монокарпии *I. macrophylla*.

3. Маълум намудани сохтори онтогенетикӣ ва демографии сенопопулятсияи *I. macrophylla* дар ҷамъаи гуногуни Тоҷикистони Ҷанубӣ..

4. Боҳо додани ҳолати ҳозираи сенопопулятсияи *I. macrophylla* бо истифодаи аломатҳои организмӣ ва популятсионӣ он.

5. Маълум намудани ҳосилнокии биомассаи рӯйзаминии ҷамъаи *I. macrophylla* вобаста аз шароити гуногуни экологии Тоҷикистони Ҷанубӣ.

Дар натиҷаи иҷрои кори илмӣ унвонҷӯй Ҷумъабой Зарифӣ бори аввал онтогенези биоморфҳои гуногун, сохтори онтогенетикӣ ва демографии сенопопулятсияи *Inula macrophylla* дар шароити гуногуни экологии Тоҷикистони Ҷанубӣ пурра омӯхта баромадааст. Нахустин маротиба ритми давраи инкишоф, сикли хурди онтогенези пояи инкишофёбанда омӯхта шудааст. Бори аввал бо истифода аз равиши интегралӣ, аз ҷумла таҳлили организмӣ ва популятсионӣ тавсифи пурраи ҳолати кунунии сенопопулятсияҳои *I. macrophylla* дар ҷамъаи гуногуни Тоҷикистони Ҷанубӣ дода шудааст. Бори аввал тавсияи асоснок оид ба истифодаи оқилонаи ҷамъаи *I. macrophylla* пешниҳод шуда ва захираи онҳо барои Тоҷикистони Ҷанубӣ муайян карда шудааст.

Дар натиҷаи корҳои илмӣ иҷрошуда унвонҷӯй чунин тавсияҳои судмандро оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот пешниҳод намудааст:

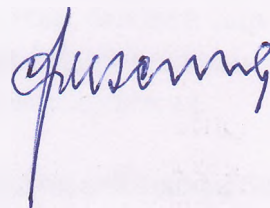
1. Натиҷаҳои назариявӣ ва амалии омӯзишро дар фитосенология ва муҳофизати наботот, дар сатҳҳои гуногуни ташкакулёбӣ, барои гузарондани мониторинги сенопопулятсияҳои растанӣ истифода бурдан мумкин аст;

2. Натиҷаи таҳлилҳоро дар биоморфология ва таркиби сенопопулятсияҳо барои баҳодиҳии гуногунии биологӣ ва коркарди асосӣ, дар истифодаи оқилонаи чарогоҳҳо ва алафдарави Тоҷикистони Ҷанубӣ истифода бурдан мумкин аст;

3. Мавод оид ба биоморфология ва таркиби структураи сенопопулятсияро метавон дар раванди таълими равияи биология барои гузарондани курсҳои махсуси ботаникӣ дар мактабҳои олии Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода бурдан мумкин аст.

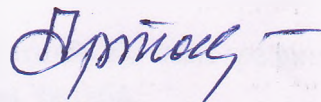
Ҳамин тавр, диссертатсияи иҷрошуда дар мавзӯи “Биоморфология ва таркиби сенопопулятсияи *Inula macrophylla* Kar. et. Kir. дар шароити гуногуни экологии Тоҷикистони Ҷанубӣ”, кори бисёрсолаи илмӣ ба итмом расида ба шумо меравад ва аз нуқтаи назари мубрамияти мавзӯ, аҳамияти назариявӣ ва амалиаш ба талаботи КОА ҷавобгӯ буда, унвонҷӯй Ҷумъабой Зарифӣ барои гирифтани дараҷаи илмӣ номзоди илмҳои биологӣ аз рӯи ихтисоси 03.02.01 – ботаника сазовор мебошад.

Мудирӣ Озмоишгоҳи фотосинтез ва маҳсулнокии растаниҳои
Институти ботаника, физиология ва генетика
растании АМИТ, доктори илмҳои биология,
профессор, узви вобастаи АМИТ

Х. Абдуллоев

Мудирӣ Озмоишгоҳи генетика ва селекцияи
растаниҳои Институти ботаника, физиология ва
генетика растании АМИТ, доктори илмҳои кишоварзӣ,
профессор

Қ. Партоев

Имзоҳои Х. Абдуллоев ва Қ. Партоев-ро тасдиқ менамоям.

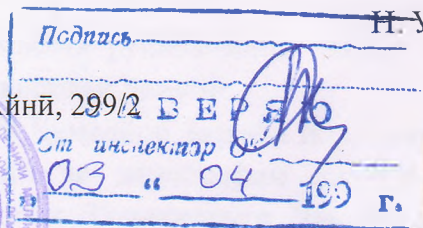
Сардори шӯъбаи кадрҳо:

Суроғаи хизматӣ: 734003, ш. Душанбе, кӯч. Айни, 299/2

Тел. (+992)918222000; (+992) 9186495055

E.mail: homidjon1945@mail.ru

pkurbonali@mail.ru

Н. Умарова